

7. New Analysis: Hosting Ukrainian Refugees Could Cost Nations Around the World an Estimated \$30 Billion. 2022. URL: <https://www.cgdev.org/article/new-analysis-hosting-ukrainian-refugees-could-cost-nations-around-world-estimated-30-billion>.
8. United Nations Development Programme (UNDP). The Development Impact of the War in Ukraine: Initial Projections, UNDP. 2022. URL: <https://www.undp.org/library/development-impact-war-ukraine-initial-projections>.
9. Кабінет Міністрів України. Звернення Прем'єр-міністра Дениса Шмигала. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zvernennya-premyer-ministra-denisa-shmigalya-3-3-22>.
10. Тарасовський Юрій. 40 нововведень для бізнесу на час воєнного стану. URL: <https://forbes.ua/news/40-novovveden-dlya-biznesu-na-chas-voennogo-stanu-verkhovnoi-rada-rozglyane-antikrizoviy-zakonoproekt-14032022-4610>.

УДК 355:316.4

Мосов С., д. військ. н, проф.

Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, Україна

Чубіна Т., д. істор.н., проф.

Черкаський інститут пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, Україна

ДИХОТОМІЯ ВІЙНИ В ІСТОРІЇ ЛЮДСТВА

Mosov S., Dr., Prof.

Chubina T., Dr., Prof.

DICHOTOMY OF WAR IN THE HISTORY OF HUMANKIND

Мир завжди розглядається людством як його нормальний стан. Мирний стан у найбільшій мірі сприяє як духовному розвитку людства, так і матеріальному добробуту. Війна для нього – явище негативне, яке можна уподібнити захворюванню людини. Але ж, незважаючи на це, наслідки війни були не лише негативними. Багато війн, разом з негативом, здійснили послугу людству.

Ніщо так не сприяло створенню, розвитку, посиленню та стійкості організацій, а в наступному держав, як вимоги, що висувала війна. Як показують результати досліджень, які були проведені у різні часи Р. Штейнметцом, К. Клаузевіцем, Ф. Енгельсом, А. Керсновським, А. Снесаревим, А. Манфредом, В. Мандрагелем, М. Говардом та іншими, без війни немає і держави [1].

При цьому слід підкреслити, що жодна держава не спроможна була вистояти в боротьбі із зовнішніми ворогами без миру всередині самої держави. Ніщо так не сприяло перетворенню кривавої помсти в державну справу, як ця крайня необхідність у внутрішньому мирі. Одним з таких прикладів може служити епоха юності французького короля Генріха IV, коли королівство було розколоне надвоє католиками і протестантами в умовах зовнішньої небезпеки з боку Іспанії. Для забезпечення внутрішнього покою королева Франції ініціювала в Парижі вбивство багатьох протестантів.

Війна племені з іншим племенем, а в подальшому – держави з державою, згуртовувала членів племені і суспільство, вимагала кращого управління, наявності судочинства, постійного війська, що, у свою чергу, привчало людей до слухняності, дисципліни, підпорядкуванню вищим цілям з більшою силою, ніж всі інші засоби виховання, якраз завдяки тому, що великий тиск в цьому відношенні робила війна. І тим самим було підготовлене все вище культурне життя зі всіма вищими проявами суспільного життя.

II Міжнародна наукова конференція «ВОЄННІ КОНФЛІКТИ ТА ТЕХНОГЕННІ КАТАСТРОФИ: історичні та психологічні наслідки»

Під впливом війни, а головне – під впливом агресивності, люди об'єднувалися в самостійні групи, які вели ізольоване життя. Природним наслідком цього можна вважати розвиток психічних особливостей цієї групи, формування особливих характерів майбутніх народів.

На думку Веллгаузена, «війна створює народи». Так, під загрозою небезпеки з боку греків фінікійці вимушені були об'єднатися в державу зі столицею Карфаген. Подібна ситуація склалася в період становлення Японії як держави. У Франції національні почуття зародилися лише в Столітню війну, що значно посилило французьку державу. Війни і воєнні конфлікти арабів з євреями у другій половині ХХ століття призвели до об'єднання єврейської нації створення держави Ізраїль.

Але ж з цього не можна автоматично робити загальний висновок про користь війни для світу. Це відбувалося в минулі часи, коли створення цілого здійснювалося тернистим шляхом покращення й об'єднання його чисельних складових. І чим сильнішими і потужнішими становилися народи та їхні держави, тим більше з'являлося реальних можливостей забезпечення тривалого миру і подальшого розвитку країн.

Наявність зовнішнього ворога примушувала до об'єднання, формування народів, спроможних відстояти свої держави у війні проти чисельних ворогів. І це давало позитивні результати для розвитку людства. Народ, який перемагав, ставав ще більш сильнішим і непереможним для ворогів. Дійсно, у період небезпеки люди напружують до максимуму всі свої розумові і фізичні сили, спрямовуючи їх на відстоювання своєї родини і батьківщини.

Прикладів у світовій історії цьому багато. Так, оперативне створення радіолокаційних станцій у Великобританії під час Другої світової війни відбулося внаслідок життєвої необхідності виявлення німецьких літаків під час їх прольоту над Ла-Маншем з метою бомбардування території країни та Лондону. Створення цих станцій поклато початок розвитку нового наукового напрямку – радіолокації. У СРСР на початок Великої Вітчизняної війни була створена реактивна система залпового вогню «Катюша». А головним став приклад єднання всіх народів і народностей СРСР у боротьбі з агресором. Навіть більшість колишніх «білогвардійців», які знаходилися за кордоном і люто ненавиділи радянську владу, відмовилися воювати проти своєї Батьківщини в рядах німецьких окупантів.

Війна не тільки залишалася силою, що призводила до роз'єднання і знищення людей, вона також з'єднувала і об'єднувала народи, сприяла формуванню мов міжнаціонального спілкування, загальної культури, об'єднувала різні народи і держави в одне ціле. Багато війн надали послугу людству. Війни і тільки війни створили колись чотири послідовні всесвітні монархії: Ассіро-Вавілонську, царство Кіра і Ахменідів, Македонську і Римську, що заключали в собі ланцюг початків, які допомагали культурному росту народів і які війною ж прокладали подальші шляхи людського успіху і загальної культури тощо [1].

В епоху хрестових походів Захід перейняв у Сходу його науки, а напівдикі європейці багато чому навчилися у освічених арабів. На рубежі XV і XVI століть італійські походи Карла VIII і Людовіка XII привели Францію до Відродження. Франція надала Відродженню ту пишність і той європейській розмах, що йому не змогла надати розділена на маленькі держави його батьківщина – Італія [2].

Підводячи підсумок, можна вважати, що війни завжди грали велику роль у житті народів і держав, як пануючий фактор поступового ходу історії. Вони виводили на світову сцену молоді народності і скидали у глибини минулого народності старі, зжиті та втомлені історичною роботою. Згадана роль, з культурної точки зору, у багатьох

II Міжнародна наукова конференція «ВОЄННІ КОНФЛІКТИ ТА ТЕХНОГЕННІ КАТАСТРОФИ: історичні та психологічні наслідки»

випадках (якщо не в більшості) була роллю позитивною, культурно-творчою. Деякі війни мали яскравий культурно-руховий колорит.

Загалом, не можна порівняти користь, яку принесли війни культурному розвитку людства, із стражданнями та втратами тому ж людству, що були спричинені ними. Треба тільки розуміти роль війни у світовій історії людства в цілому. Людина, якою вона була, мала звертатися до насильства, щоб вижити у боротьбі за існування, повинна була, незмінно повинна була вести війну, і якраз цим шляхом вона мала піднятися на вищу ступінь свого розвитку. Вона не діяла з позиції самовілля, як не діємо і ми, вона не обирала дану їй культуру, виходячи з того, що ця культура їй більше підходила. Ця культура випала людині на долю, як щось, фатальним чином необхідне.

Література

1. Мосов С. Война или мир – выбор за человечеством: монография. Киев: Изд. дом. «РУМБ», 2007. 300 с.
2. Говард М. Війна в європейській історії; пер. з англ. Київ: Вид-во «Мегатайп», 2000. 168 с.

УДК 504.05

Ніконенко В., канд. філософ. н., проф.

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя, Україна

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДІЙНОСТІ ТА БЕЗПЕКИ В ЯДЕРНІЙ ЕНЕРГЕТИЦІ УКРАЇНИ

Nikonenko V., Ph.D., Prof.

PROBLEMS OF ENSURING RELIABILITY AND SAFETY IN THE NUCLEAR ENERGY OF UKRAINE

Цілий комплекс як потенційних, так і реальних проблем різних масштабів, які загрожують людству та екології, породжуючи необхідність проведення заходів реабілітаційного та адаптаційного характеру, пов'язаний з використанням ядерної енергії. Приклад Німеччини, яка пішла на повне закриття атомних електростанцій, не є переконливим, оскільки для більшості країн вагомим аргументом є те, що саме атомна енергетика є реальним засобом забезпечення зростаючої потреби в енергії і зменшенні викидів CO₂. Це ж стосується й нашої країни, де 55% всієї енергетики становить той сектор, який виробляється атомними електростанціями.

Нині в Україні, після знеструмлення та зупинення Чорнобильської АЕС, діють чотири атомні електростанції – Запорізька, Південно-Українська, Рівненська та Хмельницька і ще чотири АЕС є недобудовані. Враховуючи вже набутий досвід, на всіх українських атомних електростанціях запроваджена всебічна система технічного моніторингу на основі міжнародного контролю за роботою АЕС, який здійснюється Міжнародною агенцією з ядерної енергії (МАГАТЕ) та міжнародною системою партнерства по дотриманню безпеки ядерних об'єктів. Ще в 2019 році на базі промислового майданчика Чорнобильської АЕС розпочав роботу завод по переробці радіоактивних відходів, які стають після цього безпечними для зберігання і захоронення. Аналогічні сховища існують також і на інших українських АЕС. З метою будівництва у Чорнобильській зоні відчуження Центрального сховища відпрацьованого ядерного палива та воєнізованої охорони процесу його перевезення досягнена домовленість з іноземними компаніями та інвесторами.

Нагальною потребою є вироблення надійної і ефективної системи охорони важливих вузлів і блоків атомних електростанцій, їх захист від терористичних нападів. Свідченням цього є захоплення Чорнобильської атомної електростанції російськими